

Czapla biała (z łac. *Egretta alba*) to duży ptak wodno-błotny, z wyglądu bardzo podobny do powszechnie spotykanej czapli siwej, ale od niej dłuższy, smuklejszy i pokryty charakterystycznym, białym upierzeniem (stąd nazwa gatunkowa). Długość jego ciała wynosi ponad 100 cm, rozpiętość skrzydeł blisko 200 cm, a masa około 1,2 kg. Czapla biała wydaje specyficzny, ochrypły głos „rcha, rcha”, przypominający niezbyt głośne krakanie. Jej dieta składa się głównie z drobnych ryb, ale nie gardzi również żabami, trzaskami, ślimakami, kielżami i różnymi owadami. Zamieszkuje słodkowodne mokradła i występuje na całym świecie: zarówno nad wodami Europy południowej, w cieplejszej strefie Azji, jak też w Ameryce, Australii oraz Afryce.

popularnością cieszyły się pióra białe i różowe, pochodzące z takich ptaków, jak czapla nadobna, czapla biała czy warzęcha różowa, których bardzo liczne stada występowały np. na rozlewiskach południowej Florydy (dzisiejszy park narodowy Everglades). Myśliwi zabijali ptaki tysiącami, dlatego też już po krótkim okresie czasu nastąpił drastyczny spadek liczebności niektórych gatunków.

CZAPLA BIAŁA

W Polsce czapla biała jest oceniana jako gatunek lęgowy (tzn., że zakłada gniazda, m.in. na obszarze Biebrzańskiego Parku Narodowego), ale skrajnie nieliczny (tzn., że jego statystyczne zagęszczenie wynosi mniej niż 0,2 ptaka na 100 km² powierzchni terenu), a krajowa populacja liczyła w r. 2002 ok. 26-28 par. Z tego powodu czapla biała objęta jest w naszym kraju ścisłą ochroną gatunkową.

Ptaki te zakładają gniazdo w bezpośrednim otoczeniu wody – nisko w trzcinie, w gęstych zaroślach wierzby szarej (tzw. łożach) porastających brzegi rzek i mokradeł lub też nieco wyżej na pobliskich drzewach. Jako miejsca lęgu w Polsce czaple białe wybierają nie tylko bagienne doliny rzeczne, takie jak np. dolina Biebrzy, ale również jeziora (np. Rakutowskie), stawy hodowlane (np. w miejscowościach Młodzawy, Starzawa i Górki) oraz zbiorniki retencyjne (Siemianówka, Jeziorsko, Włocławski). Czaple

występują zazwyczaj w większych koloniach (zwanymi czaplińcami), więc zaraz po wyborze właściwego miejsca każdy samiec ustanawia wokół niego niewielkie terytorium, które jest nieprzekraczalne dla innych samców. Następnie rozpoczyna budowę gniazda przypominającego z wyglądu platformę z trzciny i gałęzi, a gdy już upora się z tym trudnym zadaniem, tokuje na nim przed samicą, popisując się i chwając efektami swojej pracy. Po udanych zalotach samiec razem ze swoją partnerką poprawiają jeszcze gniazdo tak, aby było gotowe do przyjęcia lęgu, a po pewnym czasie samica składa do niego trzy lub cztery zielonkawo-białe jaja.

Czapla biała ze względu na swoje piękne upierzenie bardzo ucierpiała jako gatunek na przełomie XIX i XX wieku z powodu ówczesnej mody panującej wśród dam na noszenie kapeluszy ozdobionych ptasimi piórami. Największą po-

Czapla biała skradająca się wśród mokradeł. (Fot. Debby McCrensky, USFWS)

Czapla biała poza okresem lęgowym (żółty dziób). (Fot. Lee Karney, USFWS)

Miejsce występowania czaplinców nad Biebrzą. (Fot. Sebastian Bielak)

Czapla biała w szatach godowych (ciemny dziób). (Fot. Joe Martin, USFWS)

Ocenia się, że w tamtych latach z powodu zapotrzebowania na ozdobne pióra ginęło ponad 200 tys. ptaków rocznie! Dziś głównym zagrożeniem dla egzystencji czapli białej jest osuszanie mokradeł.

W Polsce ptak ten gnieździł się już pod koniec XIX wieku pod Głogowem, ale w pierwszej połowie XX wieku wciąż był to rzadki gatunek. Dopiero w drugiej połowie lat 70. wzrosła ilość przylatujących do Polski czapli białych, a od lat 90. coraz częściej obserwuje się znaczne skupiska tych ptaków. Jesienią 1998 roku jednocześnie przebywało w kraju ponad 200 czapli białych, a jesienią 2000 roku co najmniej 300-400. Dotychczas największe skupisko czapli białych w Polsce zauważono w roku 2001 koło Wiślicy nad Nidą (350 ptaków). Uważa się, że krajowa populacja czapli białej będzie stopniowo rosła jako efekt wzrostu liczebności tego gatunku w Europie oraz wynikającej z tego ekspansji terytorialnej.

Czaple białe najliczniej pojawiają się w południowo-zachodniej części kraju, a zwłaszcza w okolicach zbiornika Goczałkowickiego oraz doliny Baryczy. Im dalej ku północy, tym rzadziej obserwuje się te ptaki, a na Pomorze i Mazury zwykle docierają tylko pojedyncze osobniki. Ciekawostką jest fakt, iż od lat 80. XX wieku czaple białe coraz chętniej zimują w Polsce. Najczęściej dotyczy to pojedynczych osobników, ale zaobserwowano również niewielkie grupki ptaków. Obecnie zjawisko to występuje dość regularnie, zwłaszcza na Śląsku i w Małopolsce, gdzie od połowy lat 90. odnotowano 27 takich przypadków.

SEBASTIAN BIELAK

Zdjęcia (USFWS) zostały udostępnione dzięki uprzejmości United States Fish and Wildlife Service.